

Ztížené pracovní prostředí

MPSV – důchodová komise
2. března 2017

ČMKOS

Eva Dandová, Právní a sociálněekonomické odd. ČMKOS
pravni@cmkos.cz

Ztížené pracovní prostředí

Historie:

Úmluva č. 145/1988 Sb., o závodních zdravotních službách – účinnost 25. 2. 1989

Rok 1995 – nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Do té doby vyhláška č. 149/1988 Sb. a její příloha č. 1 seznam 44 nemocí z povolání

Do roku 2000 –

- zákon č. 65/1965 Sb.
- hygienické směrnice – Směrnice MZ ČSR 46/1978 Sb. Hygienické předpisy, o hygienických požadavcích na pracovní prostředí
- Nařízení vlády č. 333/1993 Sb., o stanovení minimálních mzdových tarifů a mzdového zvýhodnění za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí a za práci v noci

Ztížené pracovní prostředí

Po 1. 1. 2001 –

zákon č. 155/2000 Sb. – první harmonizační novela ZP

§ 132a – prevence rizik

§ 133 odst. 1 písm. b) - informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis – odkaz na § 18a zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu

§ 133 odst. 1 písm. d) - sdělit zaměstnancům, které zdravotnické zařízení jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým lékařským preventivním prohlídkám souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním a účastnit se lékařských preventivních prohlídek a mimořádných preventivních prohlídek v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy 24c) nebo rozhodnutím příslušného orgánu hygienické služby,

§ 134c – rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma

- Rizikovými faktory jsou zejména faktory fyzikální (například hluk, vibrace), chemické (například karcinogeny), biologické činitele (například viry, bakterie, plísně) a nepříznivé mikroklimatické podmínky (například extrémní chlad, teplo a vlhkost).

ČMKOS

směrnice 89/391/ EHS - § 132a ZP – prevence rizik

Ztížené pracovní prostředí

Rok 2000

zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

- § 37 kategorizace prací
- § 38 měření pro účely kategorizace prací
- § 39 rizikové práce
- § 40 evidence rizikových prací

§ 39 - Rizikovou prací, kterou se pro účely tohoto zákona rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací, je práce zařazená do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví nebo tak stanoví zvláštní právní předpis

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli - účinnost 1. 1. 2004

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

Zákon č. 258/2000 Sb.,

Zaměstnavatel zařadí do kategorie 1 – 4 podle vyhláška č. 432/2003 Sb.

kategorie první - práce, při nichž podle současného poznání není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví,

kategorie druhá - práce, při nichž podle současné úrovně poznání lze očekávat jejich nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně, zejména u vnímavých jedinců, tedy práce, při nichž nejsou překračovány hygienické limity faktorů stanovené jinými právními předpisy, a práce naplňující další kritéria pro jejich zařazení do kategorie druhé podle přílohy č. 1,

kategorie třetí - práce, při nichž jsou překračovány hygienické limity, a práce naplňující další kritéria pro zařazení práce do kategorie třetí podle přílohy č. 1, přičemž expozice fyzických osob, které práce vykonávají, není spolehlivě snížena technickými opatřeními pod úroveň těchto limitů, a pro zajištění ochrany zdraví osob je proto nezbytné využívat osobní ochranné pracovní prostředky, organizační a jiná ochranná opatření, a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání nebo statisticky významně častěji nemoci, jež lze pokládat podle současné úrovně poznání za nemoci související s prací,

kategorie čtvrtá - práce, při nichž je vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření.

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

- **Vyhláška č. 432/2003 Sb.**, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli - účinnost 1. 1. 2004
- **Vyhláška č. 432/2003 Sb. – příloha 1**
- **Kritéria kategorizace prací**
- **Prach** – 2,3 a 4 kategorie
- **Chemické látky a směsi** – 2, 3 a 4 kategorie
- **Hluk** – 2, 3 a 4 kategorie
- **Vibrace** - 2, 3 a 4 kategorie
- **Neionizující záření** – pouze 3 kategorie
- **Fyzická zátěž** – pouze 2 a 3 kategorie
- **Pracovní poloha** – pouze 2 a 3 kategorie
- **Zátěž teplem** – 2, 3 a 4 kategorie
- **Zátěž chladem** – pouze 2 a 3 kategorie
- **Psychická zátěž** – pouze 2 a 3 kategorie
- **Zraková zátěž** – pouze 2 a 3 kategorie
- **Práce s biologickými činiteli** – 2, 3 a 4 kategorie
- **Práce ve zvýšeném tlaku vzduchu** – 2, 3 a 4 kategorie

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

- **Vyhláška č. 432/2003 Sb.**, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli

- **Příklad**

- **Práce ve zvýšeném tlaku vzduchu**

- **Kategorie druhá**

- Do kategorie druhé se zařazuje práce ve zvýšeném tlaku vzduchu do 100 kPa, která u práce pod hladinou odpovídá hloubce do 10 metrů.

- **Kategorie třetí**

- Do kategorie třetí se zařazuje práce ve zvýšeném tlaku od 100 do 400 kPa, která u práce pod hladinou odpovídá hloubce od 10 do 40 metrů.

- **Kategorie čtvrtá**

- Do kategorie čtvrté se zařazuje práce ve zvýšeném tlaku nad 400 kPa, která u práce pod hladinou odpovídá hloubce 40 metrů a více.

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

Současnost

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

§ 102 ZP – prevence rizik

Prevenčí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik

ČMKOS

- **Vyhledávání rizik**
- **Vyhodnocení rizik (zjišťování příčin a zdrojů)**
- **Přijímání opatření k jejich odstranění**

- **Různé metody - Kontrolní seznam (Checklist),**
 - **metoda „What-if“ (Co se stane, když...,**
 - **metoda HAZOP – Hazard and Operability Study (analýza ohrožení a provozuschopnosti)**

Ztížené pracovní prostředí

Současnost

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

- § 103 ZP povinnosti zaměstnavatele
- **Odst. 1 písm. b)** informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis 32),
- **Odst. 1 písm. d)** sdělit zaměstnancům, u kterého poskytovatele pracovnělékařských služeb jim budou poskytnuty pracovnělékařské služby a jakým druhům očkovaní a jakým pracovnělékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkovaním, prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví,

Zákon č. 258/200 Sb. , o ochraně veřejného zdraví

Vyhláška č. 432/2003 Sb.

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP

§ 7 – rizikové faktory a kontrolovaná pásma

Rizikovými faktory

- **faktory fyzikální (například hluk, vibrace),**
- **faktory chemické (například karcinogeny),**
- **biologické činitele (například viry, bakterie, plísně) a**
- **nepříznivé mikroklimatické podmínky (například extrémní chlad, teplo a vlhkost).**

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

Nařízení vlády č. 178/2001 Sb. – rekodifikováno - **nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci**

Rizikové **faktory mikroklimatických podmínek** se člení na zátěž teplem a zátěž chladem;

chemické faktory se člení na látky a směsi obecně, olovo, prach, karcinogeny, mutageny, látky toxické pro reprodukci a azbest;

biologické činitele se člení na skupiny;

fyzická zátěž se člení na celkovou fyzickou zátěž, lokální svalovou zátěž, pracovní polohy a ruční manipulaci s břemeny.

Rizikové faktory hluku, vibrací, neionizujícího záření, optického záření a ionizujícího záření, způsob jejich zjišťování a hodnocení, jejich hygienické limity a podmínky ochrany zdraví zaměstnance při práci exponovaného těmito rizikovými faktory upravují zvláštní právní předpis

Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využití atomové energie (atomový zákon)

Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací

Nařízení vlády č. 291/2015 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

§ 117 ZP

Za dobu práce ve ztíženém pracovním prostředí přísluší zaměstnanci dosažená mzda a příplatek. Vymezení ztíženého pracovního prostředí pro účely odměňování a výši příplatku stanoví vláda nařízením. Příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí činí nejméně 10 % částky, kterou stanoví tento zákon v § 111 odst. 2 jako základní sazbu minimální mzdy.

ČMKOS

§ 128 ZP

- (1) Zaměstnanci přísluší za práci ve ztíženém pracovním prostředí příplatek. Ztíženým pracovním prostředím je pracovní prostředí podle § 117 věty druhé.*
- (2) Vláda stanoví nařízením výši příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí a podmínky pro jeho poskytování. Příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí činí nejméně 5 % částky, kterou stanoví tento zákon v § 111 odst. 2 jako základní sazbu minimální mzdy za měsíc.*

Ztížené pracovní prostředí

- **Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí**
- Ztěžujícím vlivem podle odstavce 1 se rozumí
 - a) prach, jehož průměrné celosměnové koncentrace v pracovním ovzduší jsou vyšší než trojnásobek hodnoty přípustného expozičního limitu stanoveného zvláštním právním předpisem 8),
 - b) chemické látky, jejichž průměrné celosměnové koncentrace v pracovním ovzduší překračují hodnotu nejvyšší přípustné koncentrace v pracovním ovzduší stanovené zvláštním právním předpisem 8) nebo, pokud pro danou látku není hodnota nejvyšší přípustné koncentrace v pracovním ovzduší stanovena, překračují trojnásobek hodnoty jejího přípustného expozičního limitu stanoveného zvláštním právním předpisem 8),
 - c) směsi chemických látek s předpokládaným aditivním účinkem, jestliže součet podílů celosměnových průměrných koncentrací jednotlivých chemických látek v ovzduší z jejich hodnot přípustného expozičního limitu je vyšší než 2,
 - d) pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity stanovené zvláštním právním předpisem 9),
 - e) ustálený a proměnný hluk nebo impulsní hluk, jehož ekvivalentní hladina akustického tlaku $A_{Laeq,8h}$ překračuje hygienický limit stanovený zvláštním právním předpisem 10) nebo přípustný expoziční limit stanovený zvláštním právním předpisem 11) nejméně o 20 dB, nebo impulsní hluk, jehož průměrná hladina špičkového akustického tlaku C stanovená zvláštním právním předpisem 11) překračuje 145 dB,
 - f) vibrace přenášené na ruce nebo celkové horizontální nebo vertikální vibrace přenášené na zaměstnance, jejichž průměrná souhrnná vážená hladina zrychlení $L_{ahv,8h}$ nebo průměrná vážená hladina zrychlení $L_{aw,8h}$ překračuje přípustný expoziční limit pro osmihodinovou pracovní dobu stanovený zvláštním právním předpisem nejméně o 17 dB,

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

- **Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí**
- g) pracovní prostředí, ve kterém jsou překračovány hodnoty přípustných mikroklimatických podmínek stanovené zvláštním právním předpisem 13) a ani při používání dostupných použitelných osobních ochranných pracovních prostředků a úpravy režimu práce nelze vyloučit poškození zdraví,
- h) vědomé zacházení s biologickými činiteli nebo jejich zdroji nebo přenašeči, kterými jsou Guanarito, virus horečky Lasa, virus Junin (Argentinská nemoc), virus Machupo, Amapari, Sabia, virus krymskokonžské hemoragické horečky, virus Ebola, virus Marburské horečky, všechny typy viru varioly, Equine morbilli virus, Brucella abortus, Brucella melitensis, Brucella suis, Mycobacterium leprae, Burkholderia pseudomallei (Pseudomonas pseudomallei), Burkholderia mallei (Pseudomonas mallei), Rickettsia prowazekii, Rickettsia rickettsii, Rickettsia tsutsugamushi, Rickettsia typhi (Rickettsia mooseri), Yersinia pestis, virus opičích neštovic nebo viry lidské imunodeficiency, Avia influenza virus typu A, podtypu H 5 nebo H 7 a jeho genetické mutace, Mycobacterium tuberculosis,
- i) zvýšený tlak nad 400 kPa, který u prací pod hladinou odpovídá hloubce nejméně 40 metrů,
- j) radiační činnosti vykonávané v kontrolovaném pásmu pracovníky kategorie A stanovenými ve zvláštním právním předpisu 14),
- k) pracovní činnosti spojené s vyšetřováním a léčením osob hospitalizovaných na klinických pracovištích specializovaných na léčení infekčních onemocnění,
- l) rozdělení směny nebo výkonu práce zaměstnavatelem, které v souhrnu činí alespoň 90 minut, jestliže je v době přerušení výkonu práce pro zaměstnance nedostupné jeho obvyklé společenské prostředí a sociální zázemí, nebo je jejich dostupnost značně ztížena, nebo je ztížena ochrana místa, ve kterém musí zaměstnanec dobu přerušení práce trávit, před klimatickými a jinými nepříznivými vlivy.

ČMKOS

Zdravotnická reforma

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

Vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče) – účinnost 1. 4. 2013

ČMKOS

Změna posuzování nemocí z povolání

Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání – novela 2014

Vyhláška č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku (vyhláška o posuzování nemocí z povolání)

1.12.2015 – novela zákona č. 258/2000 Sb. – zákon č. 267/2015 Sb. – pokuty a sankce

Ztížené pracovní prostředí

Zákon č. 258/2000 Sb.,

- **Rizikovou prací**, kterou se pro účely tohoto zákona rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací, je práce zařazená do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví nebo tak stanoví zvláštní právní předpis 33a

To má význam pro pracovnělékařskou péči

- **Podle vyhlášky č. 79/2013 Sb.**
- Periodická prohlídka u zaměstnanců vykonávajících práci zařazenou podle zákona o ochraně veřejného zdraví
- a) v kategorii první se provádí
- 1. jednou za 6 let, nebo
- 2. jednou za 4 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku; poprvé se provede v návaznosti na periodickou prohlídku podle bodu 1,
- b) v kategorii druhé se provádí
- 1. jednou za 5 let, nebo
- 2. jednou za 3 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku; poprvé se provede v návaznosti na periodickou prohlídku podle bodu 1,
- c) v kategorii druhé rizikové a kategorii třetí se provádí jednou za 2 roky,
- d) v kategorii čtvrté jednou za 1 rok.

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

Kategorie 2 R 49 271 osob

Kategorie 3 429 211 osob

Kategorie 4 14 801 osob

ČMKOS

Nemoci z povolání dle rizika (údaj r. 2012)

Kategorie 1 – 12%

Kategorie 2 – 25%

Kategorie 2R a 3 – 47%

Kategorie 4 – 25%

Nezařazení - 4%

Ztížené pracovní prostředí

Nařízení vlády č. 290/1995 Sb. , kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Novela v r. 2011 a 2014

Celkem 85 nemocí z povolání

58 nemocí z povolání způsobených chemickými látkami

10 nemocí z povolání způsobených fyzikálními faktory

13 nemocí z povolání týkajících se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice

1 nemoc z povolání kožní

3 nemoci z povolání přenosné a parazitární

1 nemoc z povolání způsobená ostatními faktory a činiteli

ČMKOS

Ztížené pracovní prostředí

ČMKOS

Děkuji za pozornost

